

References:

1. Zhyttieva kompetentnist osobystosti // Naukovo-metodychnyi posibnyk / za red. L. V. Sokhan, I. H. Yermakova ta in. – Kyiv : Bohdana, 2003. – 52 s.
2. Zabolotnyi V. F. Eksperimentalna kompetentnist yak skladova profesiinoi pidhotovku studentiv / V. F. Zabolotnyi, V. O. Demkova // Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii : Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr.: ChNPU, 2015. – Vypusk 127. – S. 49-52.
3. Korshak Ye. V. Metodyka i tekhnika shkilnoho eksperimentu : praktikum / Ye. V. Korshak, B. Yu. Murhorodskiy. – Kyiv : Vyshcha shk., 1981. – 280 s.
4. Fedchyshyn O. M. Osoblyvosti realizatsii eksperymentalnoho metodu v klasakh suspilno-humanitarnoho spriamuvannia : dys. kand. ped. nauk 13.00.02 / Fedchyshyn Olha Mykhailivna. – Kyiv, 2013. – 266 s.
5. Khutorskoi A. V. Kliuchevyye kompetentsii kak component lichnostno oriientirovannoi paradihmy obrazovaniia // Narodnoie obrazovaniie, 2003. – № 2. – S. 58-64.

Федчишин О. М. Учебный физический эксперимент при формировании экспериментальной компетенции учеников при изучении физики на профильном уровне.

В статье исследуются возможности физического эксперимента при формировании экспериментальной компетенции учеников при изучении физики на профильном уровне.

Проанализировано типы учебного физического эксперимента, который является основой экспериментального метода обучения; раскрыто сущность теоретических, практических, организационно-коммуникативных обобщенных экспериментальных умений, которые являются структурным компонентом экспериментальной компетенции.

Ключевые слова: компетентностный подход, экспериментальная компетенция, учебный физический эксперимент.

Fedchyshyn O. M. Training physical experiment in developing experimental competence of pupils studying physics on the profession-oriented level.

The article deals with the capabilities of a training physical experiment in developing experimental competence of pupils studying physics on the profession-oriented level.

The author has analyzed kinds of a training physical experiment that serves as a basis for the experimental teaching method. The article expands on the essence of theoretical, practical and organizational and communicative generalized experimental skills constituting the experimental competence.

Keywords: competency-based approach, experimental competence, training physical experiment.

УДК 378:53

Фесенко Г. А.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ
ДО РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ УЧНІВ ПРОФІЛЬНИХ КЛАСІВ
ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ І ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті обґрунтовано актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів математики до розвитку мотивації учнів профільних класів до підприємницької і фінансової діяльності; розглянуто підстави для включення до складу методичної діяльності вчителів математики напряму, пов'язаного з формуванням в учнів мотивів підприємницької і фінансової діяльності; проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження аспекту проблеми фінансово-економічного виховання учнів, пов'язаного з мотивацією підприємницької і фінансової діяльності; визначено умови і запропоновано способи розвитку мотивації підприємницької діяльності і фінансової поведінки майбутніх учителів математики і учнів профільних класів у процесі вивчення математичних дисциплін.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів математики, фінансово-економічне виховання, методика навчання математики в школі і вузі, мотивація фінансової поведінки.

Проектом нового Державного освітнього стандарту, який розроблявся у 2016–2017 роках в Україні, передбачено включення до переліку ключових компетентностей учнів компетентності, пов'язаної з “Підприємництвом і фінансовою грамотністю” [1]. Проте проведений аналіз стану реалізації цього напрямку підготовки старшокласників до життя засвідчив, що вчителі математики не готові до розв'язання цього завдання, та й забезпечення учнів лише необхідними фінансово-економічними знаннями, за умов відсутності мотивації до підприємницької і фінансової діяльності, не дозволяє належним чином підготувати майбутніх громадян до активної участі в цих сферах життя людини.

Наявність суперечностей між необхідністю підвищення результативності фінансово-економічного виховання учнів старших класів і не готовністю вчителів математики до розв'язання цього завдання свідчить про актуальність цієї наукової проблеми й обумовлює вибір теми даної статті, мета якої полягає у визначенні змісту підготовки майбутніх учителів математики до мотивації учнів профільних класів до підприємницької і фінансової діяльності.

До завдань, які треба було розв'язати, ввійшли: а) визначення сутності структури і змісту понять “мотивація”, “мотивація підприємницької і фінансової/монетарної діяльності”; б) з'ясування особливостей фінансової поведінки громадян України; в) визначення напрямів підготовки майбутніх учителів математики до формування мотивації фінансової діяльності учнів профільних класів під час вивчення математики.

Аналіз праць вітчизняних і закордонних науковців дозволив встановити, що питання підвищення підприємницької і фінансової грамотності учнів і студентів були предметом розгляду С. Біденко, Т. Болтянської, Е. Бронштейна, Я. Гельруда, І. Золотаревич, Т. Смолженко та ін. Результати досліджень науковців свідчать, що проблема фінансово-економічного виховання молоді складна і багатоаспектна, оскільки пов'язана з пошуком шляхів підвищення грамотності майбутніх громадян України у таких сферах людського життя і вчителів, які мають навчати їх основам підприємницької і фінансової діяльності. Один із аспектів цієї проблеми пов'язаний з розвитком мотивації підприємницької та фінансової діяльності, які останнім часом активно розвиваються і займають важливе місце в економічній системі господарювання людини і суспільства, в економічному прогресі. Відсутність традицій вітчизняного підприємництва, багатоаспектність цього феномена зумовлює необхідність психологічного забезпечення цих видів діяльності українських громадян.

Поняття “підприємницька діяльність” розглядається як особливий вид діяльності, який спрямований на отримання прибутку і має ознаки свободи і незалежності, ініціативи та активності, інноваційності та ризику (В. Позняков, Ю. Сливницький). Під “підприємцем” розуміється особа, яка реалізує підприємницьку діяльність, виступає її суб'єктом – самостійно або в партнерстві з іншими особами. Підприємець у своїй діяльності, на думку Н. Худякової, виконує такі основні ролі: *власника капіталу, менеджера та фахового працівника*. Як бачимо, провідна роль підприємця пов'язана з фінансовою діяльністю [2].

В основу нашого розуміння поняття “мотив” покладено основні положення теорії діяльності О. Леонтьєва та класифікацію мотивуючих чинників А. Петровського і М. Ярошевського. З цих позицій, мотив будемо тлумачити як причину, що визначає вибір спрямованості поведінки людини. Під “мотивом діяльності” будемо розуміти спонуку, що скеровує діяльність.

Поняття “мотивація діяльності” вживатимемо як сукупність мотивів діяльності, що знаходяться в певній ієрархії й утворюють певну структуру.

Під “мотивацією підприємницької діяльності” розумітимемо сукупність мотивів, що спонукають людину до здійснення певного етапу підприємницької діяльності. Їх, на думку Н. Худякової, два: етап приходу до підприємництва та етап стабілізації діяльності. Підприємницька діяльність є полімотивованою. Модель мотивації підприємницької

діяльності, запропонована дослідницею, включає: 1) *безпосередні мотиви* (мотиви комерційного успіху; мотиви свободи і незалежності; мотиви ініціативи і активності; мотиви інноваційності й ризику); 2) *опосередковані мотиви* (мотиви самореалізації; мотиви поваги і самоповаги; мотиви соціальних контактів і групової належності; мотиви вимушеності) [2].

В ієрархії мотивів підприємницької діяльності як на етапі приходу до підприємництва, так і на етапі стабілізації діяльності перше місце належить мотивам комерційного успіху. Друге та третє місця в кожній з ієрархій займають мотиви свободи і незалежності та мотиви ініціативи й активності. Мотиви самореалізації, інноваційності і ризику та соціальних контактів і групової належності знаходяться на середніх позиціях в ієрархіях мотивів. Останні місця в обох ієрархіях посідають мотиви поваги, самоповаги та вимушеності.

Н. Худяковою встановлено, що мотивація підприємницької діяльності зазнає змін у процесі розвитку діяльності. Підвищується сила мотивів комерційного успіху, мотивів ініціативи й активності, мотивів самореалізації, мотивів соціальних контактів та групової належності. Водночас зменшується сила мотивів свободи і незалежності та мотивів вимушеності [2].

За мотивацією підприємницької діяльності вченою виявлено чотири основних типи підприємців на етапі стабілізації діяльності: “істинні підприємці” (50,0% опитаних), “пасивні підприємці” (22,2% опитаних), “підприємці, орієнтовані на прибуток” (13,9% опитаних), “вимушені підприємці” (13,9% опитаних). Найбільш сприятливою є мотивація “істинних підприємців”, а в інших потребує розвитку [2].

Досліджуючи особливості мотивації фінансової діяльності, В. Леонов, урахувавши соціальну сутність грошей як соціально зумовленого продукту, в мотивації фінансової поведінки населення вирізняє три основні типи: *мотивація прагматичної ефективності* (переважання спонукальних чинників утилітарного характеру); *інституціональна мотивація* (переважання спонукальних чинників, які ґрунтуються на соціальних нормах та традиціях); *мотивація емоційної спрямованості* (переважання спонукальних чинників емоційного характеру). При цьому в мотивації емоційної спрямованості науковець розрізняє три емоційні стани людини, які можуть бути причиною її фінансових дій: страх, насолода та самоствердження [3, с. 9]. Щоб точніше визначити характер мотивації грошової поведінки, фінансову активність належить представити як спрямовану на досягнення значущих цілей соціальну дію з *акумулювання та витрачання* грошей. Під *видами фінансової поведінки, які спрямовані на акумулювання коштів*, науковець розуміє дохідні, нагромаджувальні, заощаджувальні та кредитні дії. *Витратні види монетарної діяльності* складаються з інвестиційної, споживчої, страхової, благодійної та фіскальної поведінки. Така класифікація основних типів грошових дій дає можливість сформулювати детальну мотиваційну карту фінансової поведінки людей, що створює засади для визначення найбільш продуктивних умов залучення ресурсів населення у національну економіку.

На підставі теоретичних положень вітчизняних та закордонних науковців В. Леонов запропонував нормативну модель мотивації фінансової поведінки людей, до складу якої включив 5 етапів:

- 1) виникнення зовнішньо або внутрішньо зумовленого стану дискомфорту;
- 2) поява на основі наявного дискомфорту потреби в грошах та її усвідомлення;
- 3) актуалізація системи цінностей у сфері фінансової діяльності;
- 4) формування мотиву як провідної внутрішньо-змістової причини, що визначає той чи інший засіб задоволення монетарної потреби в рамках відповідних ціннісних орієнтацій
- 5) зміна складу мотивів під впливом зовнішніх факторів, які стимулюють конкретну фінансову дію.

Дослідженнями В. Леонова встановлено, що домінуючим конструктором мотивації всіх видів монетарної діяльності є потреба людей відповідати нормам соціального благополуччя та відповідальності, що панують в українському суспільстві. Вченим уперше емпірично визначено, що базові ціннісні орієнтації конкретних видів фінансової поведінки українських громадян (окрім інвестиційної діяльності) зумовлені принципами інструментальної раціональності, які виявляються у прагненні використати кошти для досягнення соціально детермінованих не монетарних цілей [3].

У нагромаджувальній, заощаджувальній, кредитній поведінці значної частини населення України (59%) мотиви, спрямовані на збереження грошей, переважають над мотивами примноження фінансових коштів. У споживчій фінансовій поведінці витрачання грошей на придбання того чи іншого предмета частіше за все зумовлене практичною корисністю цього предмета. В інвестиційній поведінці основними причинами вкладеннями грошей у той чи інший об'єкт є бажання як зберегти свої кошти, так і отримати певний прибуток [3].

Певний інтерес для нашого дослідження мала виявлена вченим залежність формування ціннісних орієнтацій фінансової поведінки людей від вікових та майнових характеристик. Зокрема, серед людей похилого віку, а також індивідів з поганим матеріальним станом частіше зустрічаються особи, які прагнуть отримувати дохід тільки для задоволення власних вітальних потреб та налаштовані не купувати предмети, в яких немає гострої необхідності для людського організму, а також негативно ставляться до кредитів та інвестицій, не вбачають необхідності у страхуванні та благодійності [3].

Найбільш продуктивними засобами залучення коштів населення до кредитно-ощадних установ країни виявилась організація інформування можливих шляхів співробітництва з ними. Найбільш дієвими джерелами такої інформації молодь вважає близьких та знайомих людей, спеціалістів-експертів, а також безпосереднє ознайомлення зацікавленої особи з роботою банківської установи у місці її розташування. Для жителів України головними стимулами щодо звернення до послуг конкретної фінансової структури є: фінансові показники роботи цієї установи (43,6%); умови надання послуг (42,6%); рівень обслуговування клієнтів (29,0%); рекомендації знайомих та близьких (26,5%); репутація її власників (24,5%) [3].

Майже половина опитаних людей (46,1%) повідомили, що під час обрання фінансової установи вони намагатимуться отримати необхідну інформацію від своїх близьких та знайомих. 44,6%, щоб побачити все власними очима, готові особисто відвідати той чи інший фінансовий заклад. Третина (31,9%) людей звернуться за допомогою до консультаційних фірм.

Результати анкетного опитування, здійсненого у 33 населених пунктах десяти адміністративно-територіальних одиниць України дали змогу В. Леонову встановити, що серед монетарних потреб населення України домінують інтереси соціального плану. Для більшої частини українських громадян (56,4%) гроші потрібні для того, щоб забезпечити своє майбутнє та майбутнє своїх рідних. Майже кожному другому мешканцеві України (44,4%) кошти потрібні для того, щоб уже зараз гідно утримувати себе та свою родину. При цьому значна частина населення (32,1%) має потреби, які базуються на емоціях страху (гроші потрібні для забезпечення вітальних потреб). Діагностування спроможності громадян України до накопичування грошей в кінці 2017 року засвідчило, що 98% населення не мають накопичень. Провідними ціннісними орієнтаціями тих чи інших видів монетарної діяльності є прагнення українських громадян забезпечити: свій матеріальний достаток (67,4%) та безбідне існування своїх родичів (49,1%); незалежність від інших людей (33,4%); реалізацію особистих планів (31,7%); придбання житла (30,3%) тощо.

Результати дослідження В. Леонова [3] свідчать, що для населення України найхарактернішим способом отримання доходу є зарплата за основним місцем роботи (33,7%). Мотивація такого способу фінансової поведінки пов'язана з відповідністю роботи

знанням та вмінням цих людей (24,7%), а також із тим, що їм недоступні інші способи отримання грошей (23,8%). Що стосується нагромаджувальної поведінки, то найчастіше українці (36,4%) вважають, що краще накопичувати готівку, і мотивують це зручністю (27%), а також захищеністю коштів від фінансових криз (26,4%) і діяльності фінансових аферистів (23,6%). Деяко рідше жителі України (29,9%) визнають найліпшим способом накопичення депозитний вклад на банківських рахунках. Таке рішення вони пояснюють можливістю отримати певний прибуток (35,1%) та забезпечити краще збереження грошей на період накопичення (31,2%) [3].

П'ята частина громадян (21,9%) вважають найудалішим способом заощадження коштів збереження їх на депозитних рахунках. А ще 47,3% представників цієї групи мотивують свій вибір тим, що це не тільки дає можливість зберегти свої гроші, а й забезпечує отримання прибутку. Люди, які надають перевагу збереженню заощаджень у вигляді нерухомості (20,7%), частіше за все пояснюють свій вибір прагненням захистити грошові ресурси від знецінення (39,9%), фінансових катаклізмів (22,5%) тощо. Подібна картина спостерігається й серед тих, хто вважає, що краще зберігати гроші готівкою в іноземній валюті (19,7%). Відповідно 40,6% цієї категорії мотивують свій вибір намаганням захистити кошти від знецінення, а 32,3% – від можливих фінансових потрясінь.

На думку 16,9% населення України, найкраще позичати велику суму грошей у родичів. 63,2% цієї групи мотивують свій вибір тим, що у такому випадку вони не сплачуватимуть відповідні відсотки. Особи, які вважають, що найкраще брати кредит у комерційному банку (15,0%), найчастіше пояснюють це тим, що в їхніх близьких немає таких грошей (24,8%).

Понад чверть українців (27,5%) кращим способом інвестування вважають вкладення грошей у нерухомість. Кожен другий із цієї категорії (50,0%) своє рішення мотивує тим, що так можна краще зберегти свої кошти. Майже п'ята частина наших співвітчизників (18,8%) ладні вкласти гроші у власну справу. Тут найчастішим мотивом є прагнення збільшити свої кошти за рахунок нових джерел доходу (32,5%).

Багато людей (27,1%) вважають, що їм найбільше потрібна медичне страхування. Серед них переважним мотивом (88,6%) є можливість отримати необхідну допомогу в разі нещасного випадку або хвороби.

Майже третина українського населення (29,3%) вважає, що крім предметів першої необхідності першою чергою слід купувати те, що стане у пригоді для дому і домашнього господарства, насамперед виходячи з того, що ці речі мають практичну корисність (76,6%).

Кожен четвертий житель України (26,0%) вважає, що насамперед гроші варто витратити на підтримку дітей-сиріт. Основними мотивами такої добродійної поведінки є: впевненість у тому, що саме сироти найбільше потребують такої допомоги (43,7%), бажання принести реальну користь суспільству (27,1%) тощо.

У переважній більшості населення України у фіскальній поведінці переважають цінності, спрямовані на розв'язання соціально-значущих завдань. Із них 40,5% вважають, що сплачувати податки потрібно заради забезпечення нормальних умов життя дітей, літніх людей та інвалідів. 31,6% громадян висловилися за першочерговість сплати фіскальних платежів для забезпечення нормальних умов роботи та відпочинку всього населення країни. Кожен п'ятий (20,1%) вважає, що податки потрібно сплачувати заради розвитку вітчизняної науки, культури, медицини й освіти.

Оскільки зараз в Україні чимало людей, які ухиляються від сплати податків, науковцем було вирішено вивчити мотиви цього явища. З'ясувалось, що майже половина населення (47,4%) мотивує той чи інший спосіб ухиляння від сплати податків тим, що чиновники використовують податки для того, щоб забезпечити себе комфортними умовами життя. 41,3% такі ухиляння пояснюють несправедливістю наявної податкової системи стосовно тих, хто чесно заробляє гроші. Більше третини українців (37,3%)

уважають, що люди намагаються ухилитися від сплати податків, бо не знають, на що саме витрачаються їх гроші. На думку 29,3% громадян, чинні податки є завищеними й не дають людям можливості гідно існувати.

Результати аналізу фінансової поведінки населення України, проведеного В. Леоновим, свідчать, що зростання грошових доходів певною мірою впливає на збільшення споживання та кредитну активність українських громадян, а також знижує темпи приросту неорганізованих заощаджень (заощаджень готівкових коштів). При цьому заощаджувальний процес певним чином залежить від соціально-політичної та соціально-економічної ситуації в країні. Коли економічна та політична ситуація загострюється, відбувається відплив грошової маси у тіньову сферу. А в економічно та політично стабільному середовищі спостерігається збільшення організованих заощаджень (у вигляді депозитних вкладів, цінних паперів тощо) та зменшення обсягів неорганізованих. Зважаючи на наведену інформацію, до змісту задач математичного змісту доцільно включати завдання на розрахунок утрат, яких зазнає населення у випадках нехтування можливості здійснення заощаджень у вигляді депозитних вкладів та купування цінних паперів.

Урахування інформації стосовно мотивації підприємницької і фінансової діяльності дає можливість визначити підґрунтя для підготовки майбутніх учителів математики до реалізації одного з аспектів їх методичної діяльності, пов'язаної з формуванням в учнів профільних класів підприємницької і фінансової компетентностей. Така орієнтація математичної підготовки студентів з урахуванням її прикладної (фінансової) спрямованості покликана підсилити їх мотивацію на опанування професії вчителя математики. Загальновідомо, що відсутність цілеспрямованої інтеграції математики з галузевими дисциплінами виступає стримуючим фактором зацікавлення студентів змістом математичних знань і не сприяє формуванню професійної мотивації майбутніх учителів до здійснення роботи з підготовки школярів до підприємницької і фінансової діяльності. З огляду на це, актуалізується потреба в пошуку ефективних способів формування професійної мотивації майбутніх учителів в умовах компетентнісного підходу до навчання математики.

Г. Теплякова [4], досліджуючи процес формування професійної мотивації майбутніх фахівців у вивченні математики, дійшла висновку, що вона має бути представлена в єдності цілі, змісту і педагогічних умов її реалізації, що ґрунтується на принципах науковості, аксіологізації, міждисциплінарності, регіоналізації, цілепокладання, саморозвитку та суб'єкт-суб'єктної взаємодії, що забезпечує покомпонентне її формування. Аналіз базових понять дослідження дозволив науковцю уточнити сутність професійної мотивації майбутніх фахівців. Стосовно нашого дослідження вона розглядається як система внутрішніх спонукань особистості студента, стимулюючих його позитивне ставлення до обраної професії, розвитку професійних інтересів, пізнавальної самостійності і активності, спрямованих на формування професійних компетенцій, втілена в навчально-професійну діяльність, що характеризується націленістю на оволодіння науковими знаннями в фінансовій і підприємницькій діяльності, вироблення вмінь, пов'язаних зі здійсненням їх основних видів та в прагненні самореалізації та особистісних навчально-професійних досягнень.

Спираючись на визначення професійної мотивації майбутніх учителів математики, в її структурі було виділено три взаємопов'язаних компоненти: *когнітивно-змістовий*, який характеризується системою математичних знань, що сприяють формуванню загальнокультурних і професійних компетенцій студентів, пов'язаних з математичною складовою підприємницької і фінансової діяльності; *операціонально-діяльнісний*, що включає вміння, які забезпечують проектну, організаційно-управлінську, науково-дослідницьку і маркетингову діяльність учителя з формування підприємницької і фінансової компетентностей школярів під час навчання математики; *мотиваційно-ціннісний*, який інтегрує позитивне ставлення до обраної трудової діяльності, професійні інтереси,

пізнавальну активність, утілену в навчально-професійній діяльності, а також потребу в постановці цілей фінансово-економічного виховання учнів і виборі шляхів їх досягнення під час навчання математики.

Формування професійної мотивації майбутніх учителів математики у вивченні математичних дисциплін фундаментального і професійного циклів досягається реалізацією сукупності необхідних і достатніх організаційно-педагогічних умов, до складу яких Г. Теплякова включає:

– збагачення змісту математичної підготовки проблемно-смысловими, ціннісно-орієнтованими, виробничо-технологічними (пов'язаними з підприємницькою і фінансовою діяльністю) задачами, спрямованими на покомпонентне формування професійної мотивації;

– створення професійно-значимого освітнього середовища, представленого інтеграцією математичної і фінансово-економічної підготовки, яке забезпечує альтернативний вибір типу, складності навчальних завдань та способів їх виконання;

– реалізацію ситуацій успіху, що стимулюють формування професійної мотивації і сприяють накопиченню досвіду навчально-професійної діяльності.

Методичне забезпечення першої організаційно-педагогічної умови формування професійної мотивації майбутніх учителів передбачає розробку і впровадження до змісту математичної і методичної підготовки фінансово спрямованих математичних задач, які сприяють: розширенню уявлень майбутніх учителів математики про значення і діапазон застосування математичних знань у розв'язанні фінансово орієнтованих завдань; формуванню вміння самостійно складати математичні моделі різноманітних виробничих проблем, пов'язаних з підприємницькою і фінансовою діяльністю. Проблемно-пошукові завдання сприяють усвідомленню майбутніми вчителями смислу подальшої педагогічної діяльності, формуванню здатності її здійснювати.

Реалізація другої організаційно-педагогічної умови сприяє розширенню змісту професійної підготовки майбутніх учителів математики шляхом розв'язання математичних задач фінансового і підприємницького змісту. Вони можуть бути представлені як задачами, що містять елементи змісту спеціальних (фінансових) і загально професійних дисциплін, так і математичними задачами, в умовах яких використовуються терміни і поняття, характерні для діяльності вчителя математики. Саме тому для досягнення оптимального співвідношення між фінансовою спрямованістю навчання і принципом фундаментальності до вивчення математики включались задачі з фінансовим контекстом, насичені підприємницькими і фінансовими термінами, виразами, ситуаціями й умовами, характерними для підприємницької і фінансової діяльності.

Реалізація третьої організаційно-педагогічної умови пов'язана зі створенням і забезпеченням на навчальних заняттях ситуацій досягнення успіху, які формують професійну мотивацію майбутніх учителів математики. Вона передбачає розробку і впровадження у практику вивчення математики комплексних практико-орієнтованих завдань різних рівнів складності. Створення ситуацій успіху сприяє досягненню на заняттях психологічного комфорту, який допомагає студентам успішно виконувати поставлені завдання.

Формування мотивації майбутніх учителів математики до здійснення фінансово-економічного виховання учнів профільних класів може відбуватись як на заняттях з методики навчання математики, що входить до переліку навчальних дисциплін, призначених для обов'язкового вивчення студентами, так і під час проходження спецкурсів за вибором студентів, до складу яких ми включили "Основи фінансової математики і "Основи фінансової грамотності". Опис системи підготовки майбутніх учителів математики до фінансово-економічного виховання учнів профільних класів відображений у публікаціях автора [5-12].

Розвиток в учнів профільних класів мотивації підприємницької і фінансової діяльності

передбачає з'ясування питань, пов'язаних з її сутністю та з'ясуванням особливостей мотивації фінансової поведінки громадян України. Залежно від наявної ситуації та суб'єктивного досвіду людини мотиви в режимі фільтру відбирають ті способи досягнення цілей або задоволення потреб, які найбільшою мірою відповідають системі *цінностей* конкретного індивіда. Найчастіше під час формування мотивів підкріплюючим елементом виступають *емоції*. При цьому емоційні процеси можуть самостійно виступати в якості потреб та мотивів. Поштовхом до вибору конкретного виду поведінки людини є й певні *стимули*, якими можуть виступати ситуації успіху у навчальному середовищі, наявний досвід та деякі зовнішні фактори, що впливають на прийняття відповідних рішень щодо задоволення тих чи інших потреб. Володіння цією інформацією вчителем математики є запорукою успішного здійснення ним розвитку мотивації учнів профільних класів щодо підприємницької і фінансової діяльності.

Використана література :

1. Нова українська школа : основи Стандарту освіти. – Львів, 2016. – 64 с.
2. Худякова Н. Ю. Автореф. дис. ... канд. псих. наук : 19.00.10 – організаційна психологія ; економічна психологія / Н. Ю. Худякова. – Київ, 2008. – 21 с.
3. Леонов В. В. Мотивація фінансової поведінки населення України : автореф. дис. ... канд. соціологічних наук зі спеціальності : 22.00.04 – спеціальні та галузеві соціології / В. В. Леонов. – Київ, 2008. – 19 с.
4. Теплякова Г. В. Формирование профессиональной мотивации будущих бакалавров в изучении математики : автореф. дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / Г. В. Теплякова. – Оренбург, 2015. – 23 с.
5. Фесенко Г. А. Ситуативне навчання основ фінансової математики учнів профільної школи як спосіб підвищення їх фінансової грамотності Г. А. Фесенко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки : Випуск 52. – Київ, 2015. – С. 221-224.
6. Фесенко Г. А. Про стан готовності вчителів математики до реалізації компетентнісного підходу до навчання / Г. А. Фесенко // Наукові записки Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Педагогічні науки : Вип 51. – Київ, 2015. – С. 293-298.
7. Фесенко Г. Кейс-технологія формування фінансової грамотності учнів профільної школи під час вивчення елективного курсу “Фінансова математика” / Г. Фесенко // Особливості підвищення якості природничої освіти в технологізованому суспільстві : Всеук. наук.-практ. конф., 29 жовт. 2015 р. : тези доп. – Миколаїв : ОІППО, 2015. – С. 192-194.
8. Фесенко Г. А. Модель підготовки майбутнього вчителя математики до підвищення фінансової грамотності учнів профільних класів. Засоби і технології сучасного навчального середовища // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Кіровоград, 27-28 травня 2016 року / відповідальний редактор С. П. Величко. – Кіровоград : ПП “Ексклюзив-Систем”, 2016. – С. 54-57.
9. Фесенко Г. А. Компетентнісний підхід до розвитку фінансової грамотності учнів і студентів – запорука успіху у розв'язанні фінансових проблем суспільства / Г. А. Фесенко // Технології компетентнісного навчання природничо-математичних дисциплін. – Пошук молодих. Випуск 14. Збірник матеріалів Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції / упорядник В. Д. Шарко. – Херсон : Видавництво ХДУ, 2015. – С. 182-184.
10. Фесенко Г. А. Залучення учнів до розв'язування математичних задач фінансового змісту та підготовка майбутніх учителів математики до їх використання в навчальному процесі / Г. А. Фесенко // Наукові записки. – Випуск 9. – Серія : Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 2. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. – С. 57-64.
11. Фесенко Г. А. Основи фінансової грамотності : програма спецкурсу за вибором студентів / укладачі : Г. А. Фесенко, Т. Л. Гончаренко. – Херсон, 2017. – 16 с.
12. Фесенко Г. А. Основи фінансової математики : програма спецкурсу за вибором студентів / укладачі : Г. А. Фесенко, В. Л. Федяєва. – Херсон, 2017. – 16 с.

References :

1. Nova ukrainska shkola : osnovy Standartu osvity. – Lviv, 2016. – 64 s.
2. Khudiakova N. Yu. Avtoreferat dysertatsii na здobuttia naukovoho stupenia kandydata psykholohichnykh nauk : 19.00.10 – orhanizatsiina psykholohiia; ekonomichna psykholohiia / N. Yu. Khudiakova. – Kyiv, 2008. – 21 s.
3. Leonov V. V. Motyvatsiia finansovoi povedinky naselennia Ukrainy : avtoref. dys. ... kand. sotsiolohichnykh nauk zi spetsialnosti : 22.00.04 – spetsialni ta haluzevi sotsiolohii / V. V. Leonov. – Kyiv, 2008. – 19 s.

4. *Tepliakova H. V.* Formyrovanye professionalnoi motyvatsyy budushchykh bakalavrov v yzuchenyy matematyky : avtoref. dyss. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 – teoriya y metodyka professionalnogo obrazovanyia / H. V. Tepliakova. – Orenburh, 2015. – 23 s.
5. *Fesenko H. A.* Sytuatyvne navchannia osnov finansovoi matematyky uchniv profilnoi shkoly yak sposib pidvyshchennia yikh finansovoi hramotnosti / H. A. Fesenko // Naukovi zapysky Natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni M. P. Drahomanova. – Pedahohichni nauky : Vypusk 52. – Kyiv, 2015. – S. 221-224.
6. *Fesenko H. A.* Pro stan hotovnosti vchyteliv matematyky do realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu do navchannia / H. A. Fesenko // Naukovi zapysky Natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni M. P. Drahomanova. – Pedahohichni nauky : Vyp 51. – Kyiv, 2015. – S. 293-298.
7. *Fesenko H.* Keis-tekhnohohiia formuvannia finansovoi hramotnosti uchniv profilnoi shkoly pid chas vyvchennia elektyvnoho kursu “Finansova matematyka” / H. Fesenko // Osoblyvosti pidvyshchennia yakosti pryrodnychoi osvity v tekhnolohizovanomu suspilstvi : Vseuk. nauk.-prakt. konf., 29 zhovt. 2015 r. : tezy dop. – Mykolaiv : OIPPO, 2015. – S. 192-194.
8. *Fesenko H. A.* Model pidhotovky maibutnogo vchytelia matematyky do pidvyshchennia finansovoi hramotnosti uchniv profilnykh klasiv. Zasoby i tekhnolohii suchasnoho navchalnogo seredovyshcha : materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, m. Kirovohrad, 27-28 travnia 2016 roku / H. A. Fesenko ; vidpovidalniy redaktor : S. P. Velychko. – Kirovohrad : PP “Ekskliuzyv-System”, 2016. – C. 54-57.
9. *Fesenko H. A.* Kompetentnisnyi pidkhid do rozvytku finansovoi hramotnosti uchniv i studentiv – zaporuka uspiyku u rozviazanni finansovykh problem suspilstva / H. A. Fesenko // Tekhnolohii kompetentnisnogo navchannia pryrodnycho-matematychnykh dystsyplin. – Poshuk molodykh. Vypusk 14. Zbirnyk materialiv Vseukrainskoi studentskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Uporiadnyk V. D. Sharko. – Kherson : Vydavnytstvo KhDU, 2015. – S. 182-184.
10. *Fesenko H. A.* Zaluchennia uchniv do rozviazuvannia matematychnykh zadach finansovoho zmistu ta pidhotovka maibutnykh uchyteliv matematyky do yikh vykorystannia v navchalnomu protsesi / H. A. Fesenko // Naukovi zapysky. – Vypusk 9. – Seriiia : Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity. Chastyna 2. – Kirovohrad : RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2016 – S. 57-64.
11. *Fesenko H. A.* Osnovy finansovoi hramotnosti : prohrama spetskursu za vyborom studentiv / ukkladachi : Fesenko H. A., Honcharenko T. L. – Kherson, 2017. – 16 s.
12. *Fesenko H. A.* Osnovy finansovoi matematyky: prohrama spetskursu za vyborom studentiv / ukkladachi : H. A. Fesenko, V. L. Fediaieva. – Kherson, 2017. – 16 s.

Фесенко А. А. Подготовка будущих учителей математики к развитию мотивации учащихся профильных классов к предпринимательской и финансовой деятельности.

В статье обоснована актуальность проблемы подготовки будущих учителей математики к развитию мотивации учащихся профильных классов к предпринимательской и финансовой деятельности; рассмотрены основания для включения в состав методической деятельности учителей математики направления, связанного с формированием у учащихся мотивов предпринимательской и финансовой деятельности; проанализирован понятийно-категориальный аппарат исследования одного из аспектов проблемы финансово-экономического воспитания учащихся в процессе обучения, связанного с мотивацией предпринимательской и финансовой деятельности; определены условия и предложены способы развития мотивации предпринимательской деятельности и финансового поведения будущих учителей математики и учащихся профильных классов в процессе изучения математических дисциплин.

Ключевые слова: подготовка будущих учителей математики, финансово-экономическое воспитание, методика обучения математике в школе и вузе, мотивация финансового поведения.

Fecenko H. A. Preparation of future teachers of mathematics to develop motivation of students of profile classes for entrepreneurial and financial activity.

In the article justified actuality of problem of preparation future teachers of mathematics is reasonable to motivation of profile classes of students to entrepreneurial and financial activity; grounds are considered for including in the complement of methodical activity of teachers of mathematics of the direction related to forming at reasons of students of entrepreneurial and financial activity; the concept and category vehicle of research one of aspects problem of financial and economic education is analysed students in the process of educating bound by 3 motivation of entrepreneurial and financial activity; terms are certain and the methods of development of motivation of entrepreneurial activity and financial behavior of future teachers of mathematics and profile classes of students are offered in the process of study of mathematical disciplines.

Keywords: preparation of future teachers of mathematics, financial and economic education of schoolchildren, increase of financial literacy, methodology of educating of mathematics at school.